

VRIENDENBOEKJE

Voor vrienden van het
vrijzinnig humanistisch
immaterieel erfgoed



Centrum voor Academische
en Vrijzinnige Archieven



Aan de hand van dit vriendenboekje gaat CAVA met jouw hulp **op zoek naar hedendaagse praktijken, gebruiken, tradities, kennis en/of vaardigheden** (immaterieel erfgoed) die, omwille van hun waarde, doorheen de tijd door vriendenkers worden doorgegeven.

INHOUDSOPGAVE

Immaterieel erfgoed, wat is dat?	1
Een vriendenboekje of poëziealbum, dat kennen we!	2
Waarom dit 'vriendenboekje'?	4
Hoe gaan we te werk?	5
Jouw bijdrage aan het vriendenboekje	I-IV
Jouw bijdrage aan CAVA bezorgen?	7
Inspiratie bij het invullen van het boekje	8-12
Wist je dat...	13

Immaterieel erfgoed, wat is dat?

Cultureel erfgoed is de culturele erfenis uit het verleden, waar mensen vandaag waarde aan hechten en wat ze willen **doorgeven aan toekomstige generaties.**

Kunstwerken, monumenten en archieven zijn alom bekend als erfgoed. Ze zijn roerend of onroerend en dus tastbaar. Immaterieel erfgoed is veel minder bekend. Het bestaat uit praktijken, representaties, uitdrukkingen, kennis en vaardigheden. Dat zit in mensen zelf, in hun denken en doen en is niet-tastbaar.



Kinderen vormen een broederketen op een jeugdfeest (OVMV41)

Immaterieel erfgoed kan heel interessante en plezierige vormen aannemen: feesten, stoeten, rituelen, dansen, eet- en drinkcultuur, praktijken die verband houden met de natuur, spelen van spelletjes, vertellen van verhalen, zingen van liederen, gebruiken van bepaalde uitdrukkingen... Maar ook ambachtswijsheid en -kunde, bijvoorbeeld het bouwen van muziekinstrumenten, is immaterieel erfgoed.

Immaterieel cultureel erfgoed kan wel evolueren. Als de tijden veranderen, evolueren mensen en wijzigen de praktijken. Het immaterieel erfgoed past zich aan aan de tijdsgeest.

Het **lentefeest** is een mooi voorbeeld van immaterieel cultureel erfgoed. Het is niet zomaar een feest; het is cultuurgebonden en heeft een belangrijke betekenis voor de vrijdenkende gemeenschap. Mensen hechten er veel waarde aan en ze doen er alles aan om ervoor te zorgen dat het elk jaar gevierd wordt. Het feest evolueert ook. Zo werden de 'traditionele' lentefeesten omwille van corona vervangen door het digitale 'Feest in je kot'.

Een vriendenboekje of poëziealbum, dat kennen we!

Wat kunnen we beter gebruiken om het **vrijzinnig humanistisch immaterieel erfgoed** in kaart te brengen dan de praktijk van het vriendenboekje?

Misschien heb je zelf nog herinneringen aan het uitwisselen en invullen van poëziealbums? Zo'n boekje wordt door de eigenaar ervan **doorgegeven** aan verschillende kennissen, die meestal bijdragen aan het album onder de vorm van een tekening op de ene pagina en een versje op de andere. Op latere leeftijd wordt het poëziealbum dan een mooi aandenken aan de jeugdijaren.

Het gebruik ontstond in de zestiende eeuw met het 'album amicorum' en evolueerde in de loop der tijden via het poëziealbum naar een voorgedrukt boekje met allerlei vragen zoals Wat is je favoriete bezigheid? of Wat is je lievelingsgerecht? Het gebruik - een immaterieel-erfgoedpraktijk - wordt dus **doorgegeven** van generatie op generatie en past zich aan aan de tijdsgeest.



Feest Vrijzinnige
Jeugd, 1988,
Gent (FOTO3612)



Waarom dit 'vriendenboekje'?

1 CAVA wil op basis van dit vriendenboekje (de diversiteit aan) **humanistisch geïnspireerd immaterieel erfgoed in kaart brengen en in de kijker zetten.**

2 Hoe meer mensen immaterieel-erfgoedpraktijken kennen, **hoe meer** kans dat ze de tand des tijds doorstaan.

3 Ook het **respect** voor **erfgoedpraktijken** kan op die manier groeien.

We zijn dus op zoek naar bijdragen en getuigenissen over dat erfgoed!

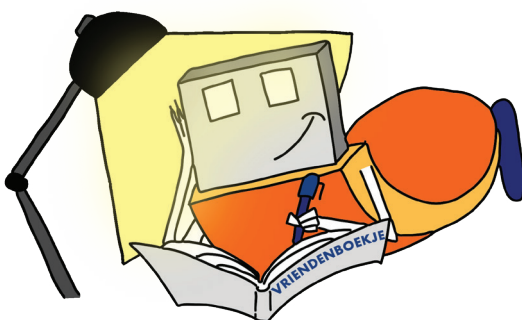
Hoe gaan we te werk?

Elke bijdrage en elk verhaal over een ritueel, een dans, een terugkerend feest, een spel, een uitdrukking, een lied of andere immaterieel-erfgoedpraktijk die aansluit bij vrijzinnig humanistische waarden is welkom.

Hoe meer en hoe diverser de bijdragen voor ons immaterieel erfgoed-vriendenboekje, hoe liever.

Je kan ons je bijdrage bezorgen via het **uitneembare invulblad** in het midden van dit papieren boekje **of via het online formulier** (<https://cavavub.be/nl/ice-jouw-bijdrage>).

Daarna bundelt CAVA alle bijdragen in één (online) vriendenboekje dat in eerste instantie via onze website voor iedereen toegankelijk zal zijn. Onder andere op basis hiervan zal CAVA ook werk maken van een **overzicht van het humanistisch geïnspireerd immaterieel cultureel erfgoed op de site**. Verder kan het ook een vertrekpunt vormen voor andere acties die het humanistisch geïnspireerd immaterieel erfgoed ten goede komen.





BETTY EN BENNY ZIJN ALVAST BENIEUWD!

Jouw bijdrage aan het vriendenboekje

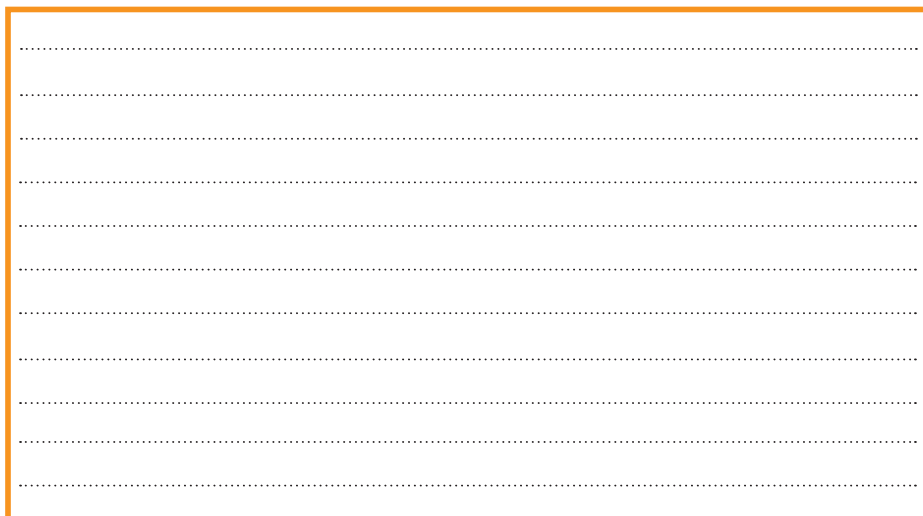
over een immaterieel-erfgoedpraktijk die de humanistische waarden weerspiegelt en waar jij belang aan hecht

De gekozen praktijk mag groots zijn, maar ook klein, persoonlijk en lokaal. Je kiest zelf de vorm van je bijdrage (verhaal, beschrijvende tekst, tekening enz.).

Inspiratie nodig? Kijk even op pagina's 8-9 voor inspiratievragen (vb. 'Wat houdt de praktijk precies in?', 'Waarom vind je die praktijk belangrijk?' enz.). Op pagina's 10-11 en op de site (www.cavavub.be/nl/vriendenboekje-bladeren) kan je ook bijdragen van anderen terugvinden.

Optioneel: Indien je ermee akkoord gaat dat CAVA deze informatie archiveert én publiceert in de context van zijn immaterieel-erfgoedwerking, kan je hier wat info meegeven over jezelf (bv. wat je in het dagelijks leven doet, je leeftijd, welke waarden je belangrijk vindt enz.). Op die manier kunnen lezers je bijdrage wat kaderen.

Je bent uiteraard vrij om extra bladen toevoegen, indien de voorziene ruimte in dit boekje te beperkt is.





A large white rectangular area with a thin orange border, containing 25 horizontal dotted lines for writing.



We willen graag weten of CAVA jouw bijdrage kan archiveren en publiceren in de context van CAVA's immaterieel-erfgoedwerking:

met vermelding van je naam (of eventueel initialen):

.....

zonder vermelding van je naam

Ik heb kennis genomen van de privacyverklaring (www.cavavub.be/nl/over-ons/privacyverklaring) en ga ermee akkoord dat eventuele persoonsgegevens in overeenstemming hiermee verwerkt worden. Je kan altijd op eenvoudige vraag verzoeken om je getuigenis te verwijderen.

Mochten we nog vragen hebben naar aanleiding van je bijdrage, via welk mailadres en/of op welke telefoonnummer mogen we je contacteren?

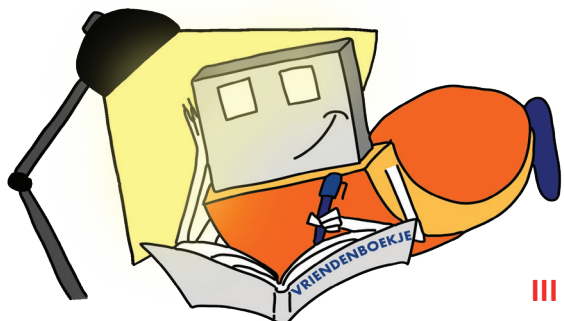
e-mail:

tel.:

Geïnteresseerd om de nieuwsbrief te ontvangen?

Ja, mijn mailadres:

Nee



Ken je nog andere immaterieel-erfgoedpraktijken die getuigen van een humanistische visie?

De inspiratievragen op pagina 12 kunnen je misschien helpen. Vermeld eventueel ook de regio waar de praktijk gekend is.

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Jouw bijdrage aan CAVA bezorgen?

Het papieren invulformulier kan je aan een van de CAVA-medewerkers **geven** of je kan het **verzenden** naar

CAVA-Universiteitsarchief
Pleinlaan 2 lokaal 0.B.033
1050 Elsene
cava@vub.be

- Je kan je bijdrage ook inzenden via het **invulformulier op onze website**: www.cavavub.be/nl/ice-jouw-bijdrage
- Doe je liever **mondeling** je verhaal?
Contacteer ons telefonisch (02 629 24 34) of via e-mail om een gesprek in te plannen.

Verder kan je ons ook helpen door **vrienden of kennissen te vragen om mee te doen!** Wijs hen op het invulformulier op onze website (www.cavavub.be/nl/ice-jouw-bijdrage) of vraag hen om ons hun contactgegevens te bezorgen, zodat we een boekje kunnen opsturen.

Een oprechte 'dank je wel'!

Feest Vrijzinnige Jeugd
(OVMV41)



Inspiratie bij het invullen van het boekje...

p. 8 & 9: Inspiratievragen voor jouw bijdrage over een vrijzinnig humanistische immaterieel-erfgoedpraktijk

p. 10 & 11: Bijdragen van anderen ter inspiratie

p. 12: Hulpvragen bij het opsommen van andere vrijzinnig humanistische immaterieel-erfgoedpraktijken

Wat is het doel van die praktijk?

Heeft de praktijk een specifieke naam?

Waarom vind je die praktijk belangrijk?

Welke (humanistische) waarden verbind jij met die praktijk?

Bestaat de praktijk uit verschillende onderdelen?

Waar vindt de praktijk plaats?

Wat is de rol van de verschillende deelnemers?

Wat moet je kunnen om aan deze praktijk mee te doen?

Vraagt die praktijk veel voorbereiding en welke?

Voor wie is die praktijk belangrijk en wie neemt er deel (gender, leeftijd, aantal personen, achtergrond...)?

Hoe lang duurt het?

**INSPIRATIEVRAGEN
VOOR JOUW
BIJDRAGE**

Wat houdt de praktijk precies in?

Is de praktijk doorheen de jaren geëvolueerd?

Zijn er positieve en/of negatieve gevolgen m.b.t. die praktijk?

Heb je mooie herinneringen aan die praktijk?

Zijn er tastbare items (attributen of objecten) verbonden met die praktijk?

Wie neemt het initiatief voor die praktijk?

Zijn er bepaalde voorwaarden om de praktijk te laten plaatsvinden?

Wanneer vindt het plaats?

Is het moeilijk om die praktijk door te geven aan anderen?
Riskeert de praktijk uit te doven?

Is er veel interesse voor de praktijk?

Welke termen zijn typisch voor deze praktijk?

Hoe, waar, wanneer, waarom is de praktijk ontstaan en wie is ermee

INSPIRATIEVRAGEN
VOOR JOUW
BIJDRAGE

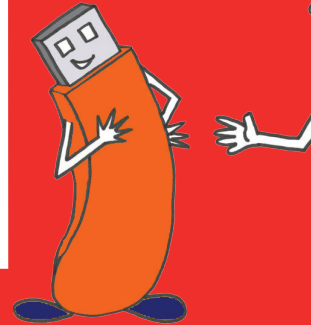
Bijdragen van anderen

*"Ik heb mooie herinneringen aan **het Lied van Geen Taal**, het lijflied van de studenten van de VUB [...] Die tekst staat vol van referenties naar de vrijzinnigheid [...]"*

Ik was in de jaren 1990 lid van de Zangfaculteit, het koor van de VUB. [...]"

We moesten die avond optreden in het Kursaal van Oostende. [...] Onvergetelijk."

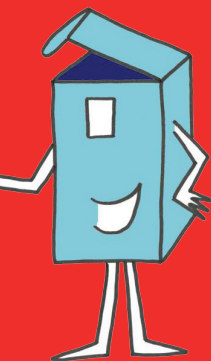
- Em. prof. dr. Frank Scheelings, stichter van CAVA



*"[...] In Boom gaat dat [**het lentefeest of Feest Vrijzinnige Jeugd**] vandaag de dag door in het provinciaal domein De Schorre, thuisbasis van Tomorrowland [...]. De sfeer is gemoedelijk, maar centraal staat nog steeds een bezinningsmoment om deze stap naar volwassenheid te ondersteunen en te duiden. [...]"*

Zelf was ik als animator van Hujo aanwezig op heel wat feesten in de jaren 1990. [...]"

- Rik Röttger, onderzoeksmedewerker CAVA



“Vrijzinnig humanistische afscheidsrituelen bestaan en vervullen een belangrijke rol. De meervoudsvorm in de vorige zin is een bewuste keuze want laat daar precies de eigenheid liggen van dergelijke rituelen. Daardoor kan ik niet verwijzen naar een typisch voorbeeld want dat is er niet. [...]”

Uit deze korte analyse volgt, denk ik, vrij snel de conclusie dat een humanistisch vrijzinnig afscheidsritueel niet mag gezien worden als een ‘geamputeerd’ religieus ritueel waar men, als het ware, alle passages over leven-na-de-dood heeft geschrapd. Eerder gaat het om de bijna paradoxale oefening om de dood het leven binnen te trekken en, hoe moeilijk het ook moge wezen, de dood een positieve invulling te geven.”

- Em. prof. dr. Jean Paul Van Bendegem

**De volledige fragmenten en andere bijdragen vind je terug op
www.cavavub.be/nl/vriendenboekje-bladeren**

Hulpvragen bij het opsommen van andere vrijzinnig humanistische immaterieel-erfgoedpraktijken:

Ken jij een praktijk die anderen waarschijnlijk niet kennen?

Ken je evenementen of feesten die aansluiten bij de humanistische waarden? Is een praktijk zoals de Pride voor jou ook een typevoorbeeld van zo'n evenement?

Zijn er bepaalde sociale praktijken die vrijzinnig geïnspireerd zijn?

Ken je nog praktijken gerelateerd aan de natuur, zoals de dag van het humanisme?

Zijn er uitdrukkingen die getuigen van een vrijdenkersmentaliteit?

Zijn er liederen die humanistische waarden uitdragen?

Zijn er bepaalde praktijken binnen de podiumkunsten die de vrijdenkersmentaliteit weerspiegelen?

Zijn er bepaalde rituelen die getuigen van een vrijzinnige visie?

Illustreer bepaalde verhalen die doorgegeven worden een vrijdenkersvisie?

Ken je spelletjes die verwijzen naar humanistische waarden?

Is het nuttigen of bereiden van een bepaalde drank of een bepaald gerecht voor jou verbonden met vrijzinnige waarden?

Wist je dat...

- Je op de website van de 'Werkplaats immaterieel erfgoed' (www.immaterieelerfgoed.be) heel wat algemene informatie rond immaterieel erfgoed kan vinden?
- Er naast de werelderfgoedlijst van **UNESCO** - waarop onder meer de belforten staan ingeschreven - **ook een internationale lijst** bestaat waarop immaterieel-erfgoedpraktijken worden opgenomen (Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity)?
- Er ook **lijsten** met praktijken van immaterieel erfgoed **in Vlaanderen en Brussel** opgesteld worden? Op de Brusselse inventaris staat onder meer de Sint-Verhaegenviering!
(<http://erfgoed.brussels/ontdekken/de-brusselse-erfgoedinventarissen/inventaris-van-het-immaterieel-cultureel-erfgoed-ice/saint-verhaegen>)

Het ingediende dossier over St. V is terug te vinden via onze site:
www.cavavub.be/nl/st-v

- Je ook via www.immaterieelerfgoed.be/nl/erfgoed/toevoegen een eigen immaterieel-erfgoedpraktijk kan registreren en dus ook reeds geregistreerde praktijken in Vlaanderen kan doorbladeren?
- De conventie van UNESCO over immaterieel cultureel verwijst naar de **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens**?



Sint-
Verhaegenstoet,
1956
(FOTO 1338)

Contacteer ons

CAVA-Universiteitsarchief
Pleinlaan 2 lokaal 0.B.033
1050 Elsene
cava@vub.be
+32 (0) 2 629 24 34

Ook fysieke aanvullingen op de CAVA-collectie blijven welkom!

Heb je nog verslagen, objecten, affiches, foto's, video's, flyers enz. van het vrijzinnig humanisme of van de Vrije Universiteit Brussel? Misschien wil je ze wel schenken aan CAVA zodat ze zeker bewaard blijven in de toekomst. Je kan ons altijd vragen om zaken die in onze collectie thuishoren te komen ophalen.